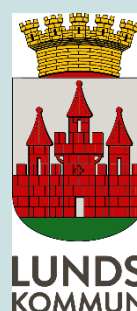

**Handlingsplan för Lunds
kommuns arbete med nationella
minoriteters rättigheter 2023–
2027
- remissversion**

Beslutsinstans	Beslutsdatum	Giltighetstid	Diarienummer
Kommunstyrelsen	Välj beslutsdatum här	2023–2027	KS 2022/0535

Innehållsförteckning

Handlingsplan för Lunds kommuns arbete med nationella minoriteters rättigheter.....	2
1 Utgångspunkter för Lunds arbete med nationella minoriteters rättigheter.....	2
1.1 Definition av nationella minoriteter	2
1.2 Vem tillhör en nationell minoritet?	3
1.3 Lagstiftning	3
1.4 Lunds program för social hållbarhet.....	4
2 Inriktning, aktiviteter och ansvar	5
3 Uppföljning och aktualisering	7
4 Aktuell lagstiftning.....	7
4.1 Europarådets ramkonvention och mänskliga rättigheter.....	8
4.2 Minoritetslagstiftningen (2009:724).....	8
4.3 Bibliotekslagen (2013:801)	10
4.4 Skolförordning (2011:185).....	10
4.5 Socialtjänstlagen (2001:453)	10
4.6 Språklagen (2009:600).....	10
5 Referenser	11

Handlingsplan för Lunds kommuns arbete med nationella minoriteters rättigheter 2023–2027

Lunds kommuns handlingsplan för nationella minoriteter gäller de erkända nationella minoriteterna: judar, romer, samer (som också har status som urfolk), sverigefinnar samt tornedalingar. De motsvarande nationella minoritetsspråken är: jiddisch, romani chib, samiska, finska och meänkieli. Syftet med handlingsplanen är att skapa tydlighet i ansvaret för frågorna samt att säkerställa att kommunen lever upp till internationell och nationell lagstiftning om nationella minoriteters rättigheter. Lagstiftningen om nationella minoriteter är en rättighetslagstiftning vilken utgår från centrala principer om människors rättigheter som inte får åsidosättas. Handlingsplanen säkerställer att Lunds kommun skyddar de nationella minoriteternas rättigheter och främjar deras möjligheter att utveckla språk och kultur. Ett särskilt fokus ska finnas på barn i enlighet med Lunds kommuns arbete med barnets bästa (barnkonventionen) och minoritetslagstiftningen (2009:724). Syftet med handlingsplanen är också att omsätta målen i Lunds program för social hållbarhet 2020–2030 till prioriterade åtgärder för att säkra resultatet med att stärka nationella minoriteters rättigheter.

1 Utgångspunkter för Lunds arbete med nationella minoriteters rättigheter

1.1 Definition av nationella minoriteter

När Sveriges riksdag beslutade om de nationella minoriteterna och minoritetsspråken (minoritetslagstiftningen och språklagen) utgick riksdagen från Europarådets ramkonvention. Ramkonventionen innehåller ingen definition av begreppet nationell minoritet, men nämner i artikel 5 att religion, språk, traditioner och kulturarv är viktiga delar av nationella minoriteters identitet. Svenska regeringen kompletterade kriterierna och för att en grupp ska räknas som en nationell minoritet i Sverige ska följande kriterier uppfyllas:

- En uttalad samhörighet och en (till antalet i förhållande till resten av befolkningen) icke dominerande ställning i samhället.
- En religiös, språklig, traditionell och/eller kulturell tillhörighet.
- En vilja och strävan att behålla sin identitet.
- Historiska eller långvariga band med Sverige.

Judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar är de grupper som uppfyller kriterierna.

1.2 Vem tillhör en nationell minoritet?

I Sverige är det inte tillåtet att registrera och föra statistik över personer med utgångspunkt från etniskt ursprung. Det finns därför ingen statistik över hur många personer som tillhör respektive minoritet. Undantaget är den sverigefinska minoriteten. I det fallet brukar minoritetsorganisationer, kommuner och myndigheter använda sig av SCB:s befolkningsstatistik för att få en uppfattning om det ungefärliga antalet personer som tillhör den sverigefinska minoriteten.

I lagstiftningen (minoritetslagstiftningen) finns det inte heller någon definition kring vem eller vilka personer som tillhör en nationell minoritet i Sverige, ”... den enskilde individen avgör själv om han eller hon vill tillhöra en nationell minoritet.”. Därför är det upp till varje person att bestämma om hen definierar sig som tillhörande en nationell minoritet och om hen därmed gör anspråk på det stöd som samhället erbjuder. Vilket språk en person främst använder eller vilket medborgarskap vederbörande har saknar i sammanhanget betydelse.

1.3 Lagstiftning

Bakgrunden till nationella minoriteters rättigheter är Europarådets ramkonvention och mänskliga rättigheter. Rättigheterna för nationella minoriteter är inkluderat i övriga mänskliga rättigheter som bland annat beskrivs i internationell lagstiftning så som: FN:s konvention om barns rättigheter och den allmänna förklaringen om mänskliga rättigheter. I nationell lagstiftning är nationella minoriteters rättigheter inkluderade i skollagen, Skolförordning (2011:185), i Bibliotekslagen (2013:801), i Socialtjänstlagen (2001:453) och i Språklagen (2009:600).

Den lagstiftning som framför allt styr kommuners arbete med nationella minoriteters rättigheter är Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. I lagstiftningen ges barn och unga ett särskilt fokus som innebär att deras utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska prioriteras. En mer utförlig beskrivning av internationell och nationell lagstiftning finns längst bak i handlingsplanen. Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk kom 2010 och har stärkts genom nya bestämmelser från den 1 januari 2019. I lagens inledande paragrafer beskrivs de allmänna bestämmelserna som styr kommuners arbete med nationella minoriteter. Begreppet förvaltningsmyndigheter som nämns i lagstiftningen är inte exakt definierat i den svenska lagstiftningen. I princip avses organ som ingår som självständiga enheter på olika nivåer i

den statliga och kommunala förvaltningsorganisationen. Exempel på förvaltningsmyndigheter är kommuner, landsting, regioner och statliga myndigheter. Däremot omfattas inte kommunfullmäktige, landstingsfullmäktige eller kommunala bolag. Med "det allmänna" avses offentlig verksamhet som utövas genom staten, kommunerna eller landstingen.

Allmänna bestämmelser för kommuner och myndigheter

- Kommuner och regioner ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar enligt minoritetslagen och de föreskrifter som lagen hänvisar till. Detsamma gäller statliga förvaltningsmyndigheter vars verksamhet är viktig för de nationella minoriteterna eller minoritetsspråken. (3 § minoritetslagstiftningen)
- Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. De ska även främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. (4 § minoritetslagstiftningen, även 8 § språklagen)
- Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt. (4 § minoritetslagstiftningen, även 8 § språklagen)
- Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt, samråda med minoriteterna i sådana frågor. Samråd ska ske genom en strukturerad dialog med de nationella minoriteterna i syfte att kunna beakta deras synpunkter och behov i myndighetens beslutsfattande. (5 § minoritetslagstiftningen)
- Förvaltningsmyndigheter ska särskilt främja barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem och anpassa formerna för detta till deras förutsättningar. (5 a § minoritetslagstiftningen)
- Kommuner och regioner ska anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete. Uppgifter om dessa ska på begäran lämnas till Länsstyrelsen Stockholm och Sametinget. (5 b § minoritetslagstiftningen)

1.4 Lunds program för social hållbarhet

Från och med augusti 2020 är Lunds kommuns program för social hållbarhet det övergripande styrdokumentet för kommunens arbete med

social hållbarhet och bygger på de globala målen för hållbar utveckling, de nationella folkhälsomålen samt de mänskliga rättigheterna, däribland barns rättigheter. Handlingsplan för nationella minoriteter bidrar till att uppnå policy för hållbarutveckling, samt mål och delmål i program för social hållbarhet som berör Lunds nationella minoriteter, specifikt delmål 1.3 "Rättigheter för vissa grupper".

2 Inriktning, aktiviteter och ansvar

	Inriktning	Aktivitet	Ansvarig
1.	Information och kunskap	Information/kunskaper om nationella minoriteters rättigheter publiceras via Lunds kommuns webbplats på de nationella minoritetsspråken.	Kommunstyrelsen
		Genomför en inventering av språkkunskaper i de nationella minoritetsspråken hos anställda. Medarbetares kunskap och vilja att använda de nationella minoritetsspråken i sitt arbete på respektive förvaltning ska löpande inventeras, genom att personal på frivillig basis lämnar uppgifterna.	Kommunstyrelsen
		Kunskapsspridning/utbildningar om nationella minoriteter och deras språk och kultur ska utvecklas internt i kommunen.	Kommunstyrelsen
2.	Stöd och service	Erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska. En förutsättning är att Lunds kommun har tillgång till personal med sådana språkkunskaper. Inom ramen för sådan omsorg ska beaktas de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet.	Vård- och omsorgsnämnden
		Aktivt upplysa föreningar om möjligheten att söka bidrag till främjande insatser för synliggörande av nationella minoriteters kultur och för utåtriktade kulturella och språkliga aktiviteter.	Kultur- och fritidsnämnden

		Samverka med de nationella minoriteternas organisationer för att i samverkan erbjuda och stötta kulturella och språkliga aktiviteter och upplevelser.	Kultur- och fritidsnämnden, vård- och omsorgsnämnden
		Utveckla möjligheten till att utöka antalet elever som får undervisning i nationella minoritetsspråk och dess dialekter. Genom skriftlig och muntlig information, tydliggöra för vårdnadshavare inom förskolan, grundskolan, grundsärskolan och gymnasiet att det finns möjlighet för elever att läsa nationella minoritetsspråk inom modersmålsundervisningen, samt få modersmålsstöd inom förskolan det vill säga stödja barn i deras språkutveckling i deras nationella minoritetsspråk och främja deras kulturella identitet. En förutsättning för insatserna är att det finns pedagoger i det aktuella språket.	Utbildningsnämnden, barn- och skolnämnden
		Lunds kommun ska sträva efter att ge service på nationella minoritetsspråk på kommunens center för medborgarkontakt.	Kommunstyrelsen
3.	Främja och uppmärksamma	De nationella minoriteternas högtidsdagar ska uppmärksammas genom att minoriteternas flaggor hissas på Stortorget enligt Lunds kommuns reviderade riktlinjer för flaggning. I samband med att Lunds kommun uppmärksammar de nationella minoriteternas högtidsdagar, kan kultur- och språkevenemang arrangeras av de nationella minoriteternas föreningar eller andra personer som tillhör de nationella minoritetsgrupperna. Stöd och bidrag kan sökas av kultur- och fritidsförvaltningen.	Kommunstyrelsen
		Främja språk och kultur genom att aktivt arbeta med att utöka den litteratur som finns på minoritetsspråken på kommunens bibliotek och skolbibliotek i samarbete med de nationella minoriteternas föreningar. Barns utveckling av en kulturell identitet och	Kultur- och fritidsnämnden, barn- och skolnämnden, utbildningsnämnden

	användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.	
	Uppmärksamma de nationella minoriteterna på kommunens institutioner för kultur och på biblioteken.	Kultur- och fritidsnämnden, barn- och skolenämnden och utbildningsnämnden
	Aktivt upplysa föreningar om möjligheten att söka bidrag till främjande insatser för synliggörande av nationella minoriteters kultur och för utåtriktade kulturella och språkliga aktiviteter.	Kultur- och fritidsnämnden
	Samråda med nationella minoriteter i frågor som berör dem. Barn och ungas möjlighet till inflytande och samråd ska särskilt beaktas. Samrådsförfarandet integreras i den generella beredningen av ärenden.	Kommunstyrelsen, barn- och skolenämnden, utbildningsnämnden, arbetsmarknads- och socialnämnden, vård- och omsorgsnämnden, kultur- och fritidsnämnden

3 Uppföljning och aktualisering

Uppföljning av handlingsplanen sker varje år i januari i samband med ordinarie uppföljningsprocess. Ansvarig nämnd rapporterar, i samband med nämndens årsanalyser, de aktiviteter/åtgärder i handlingsplanen som är genomförda. Kommunstyrelsen ansvarar för att leda och följa upp arbetet med handlingsplanen för nationella minoriteter. Lunds kommitté för social hållbarhet och dess medlemmar ansvarar för stötta implementeringen av handlingsplanen för nationella minoriteter i respektive förvaltning, samt ansvarar för att se till att beslut och åtgärder som berör barn följs upp och utvärderas. Handlingsplanen följer program för social hållbarhets cykel och aktualiseras vid behov år 2028 och omarbetas år 2030.

4 Aktuell lagstiftning

Under rubrikerna nedan finns en sammanfattning av internationell och nationell lagstiftning samt Lunds kommuns styrdokument som reglerar arbetet med nationella minoriteter.

4.1 Europarådets ramkonvention och mänskliga rättigheter

År 2000 ratificerade Sverige Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter. I samband med det infördes minoritetspolitiken som politikområde i den svenska statsbudgeten. Europarådets ramkonvention slår fast i artikel 1 att ”skyddet av nationella minoriteter och av de rättigheter och friheter som tillkommer personer som tillhör dessa minoriteter utgör en integrerad del av det internationella skyddet av mänskliga rättigheter”.

Rättigheterna för nationella minoriteter är inkluderat i övriga mänskliga rättigheter som bland annat beskrivs i internationell och nationell lagstiftning så som: FN:s konvention om barns rättigheter, den allmänna förklaringen om mänskliga rättigheter och skollagen. I lagstiftningen om nationella minoriteter ges barn ett särskilt fokus som innebär att barnets perspektiv särskilt ska beaktas.

FN-resolutionen Agenda 2030 och dess globala hållbarhetsmål har en direkt koppling till de nationella minoriteternas rättigheter såsom målen om god hälsa och välbefinnande, god utbildning och minskad ojämlikhet.

4.2 Minoritetslagstiftningen (2009:724)

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (SFS 2009:724) antogs av Sveriges riksdag 2009 och trädde i kraft 1 januari 2010. Den senaste lagändringen i minoritetslagstiftningen trädde i kraft den 1 januari 2019 (SFS 2019:938). Minoritetslagens allmänna bestämmelser och grundskydd innebär att lagen gäller i hela landet för alla kommuner och omfattar samtliga av Sveriges fem nationella minoriteter.

Grundskyddet för minoriteterna regleras i minoritetslagens inledande paragrafer, som bland annat slår fast:

- Kommuner och landsting ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar enligt denna lag och de föreskrifter som denna lag hänvisar till. Detsamma gäller statliga förvaltningsmyndigheter vars verksamhet är av betydelse för de nationella minoriteterna eller minoritetsspråken (3 §)
- I språklagen (2009:600) anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell

identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt (4 §, även 8 § språklagen)

- Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor. Samråd enligt första stycket ska ske genom att förvaltningsmyndigheten för en strukturerad dialog med de nationella minoriteterna i syfte att kunna beakta deras synpunkter och behov i myndighetens beslutsfattande (5 §)
- Förvaltningsmyndigheter ska särskilt främja barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem och anpassa formerna för detta till deras förutsättningar (5 a §)
- Kommuner och landsting ska anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete. Uppgifter om mål och riktlinjer som har antagits enligt första stycket ska på begäran lämnas till den myndighet som har uppföljningsansvar enligt 20 § (5 b §)
- Utanför ett förvaltningsområde har enskilda rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska vid muntliga och skriftliga kontakter i förvaltningsmyndigheters ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part, om ärendet kan handläggas av personal som behärskar minoritetsspråket (9 §)
- Förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli respektive samiska där detta behövs i enskildas kontakter med myndigheten (11 §)
- Förvaltningsmyndigheter får bestämma särskilda tider och särskild plats för att ta emot besök av enskilda som talar finska, meänkieli respektive samiska, samt ha särskilda telefontider (12 §)
- En kommun som inte ingår i något förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska, om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper. Detsamma gäller för en kommun som ingår i ett förvaltningsområde för ett visst språk vad gäller övriga språk (18 a §)
- Kommunen ska inom ramen för sådan omsorg som erbjuds enligt 18 och 18 a §§ beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet (18 b §)

- Kommunen ska informera den som ansöker om bistånd inom ramen för äldreomsorgen om möjligheterna till sådan service och omvårdnad som anges i 18 och 18a §§ (18 c §)

Begreppet förvaltningsmyndigheter är inte exakt definierat i den svenska lagstiftningen. I princip avses organ som ingår som självständiga enheter på olika nivåer i den statliga och kommunala förvaltningsorganisationen. Exempel på förvaltningsmyndigheter är kommuner, landsting, regioner och statliga myndigheter. Däremot omfattas inte kommunfullmäktige, landstingsfullmäktige eller kommunala bolag. Med "det allmänna" avses offentlig verksamhet som utövas genom staten, kommunerna eller landstingen.

4.3 Bibliotekslagen (2013:801)

Bibliotekslagen (2013:801) trädde i kraft den 1 januari 2014. I lagen står det att biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken.

4.4 Skolförordning (2011:185)

I skolförordningen är det tydligt formulerat att alla barn har rätt till undervisning i sitt modersmål även om modersmålet inte pratas i hemmet dagligen. Till skillnad från övriga språk ska elever som begär modersmålsundervisning på ett nationellt minoritetsspråk erbjudas det. Detta oavsett hur många andra elever som önskar undervisning i samma minoritetsspråk. En förutsättning är att det finns tillgång till pedagoger i det aktuella språket.

4.5 Socialtjänstlagen (2001:453)

I socialtjänstlagen femte kapitlet sjätte paragrafen står det att socialnämnden ska göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen för äldre människor samt i sin uppsökande verksamhet upplysa om socialtjänstens verksamhet på detta område. Kommunen ska planera sina insatser för de äldre. I planeringen ska kommunen samverka med landstinget samt andra samhällsorgan och organisationer. Kommunen ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska där detta behövs i omvårdnaden av äldre människor.

4.6 Språklagen (2009:600)

2009 trädde språklagen (2009:600) i kraft som fastslår att svenska är huvudspråk i Sverige. Det innebär att svenskan är samhällets gemensamma språk och alla bosatta i Sverige ska ha tillgång till och kunna använda svenskan inom alla samhällsområden. Språklagen slår också fast att de nationella minoritetsspråken är: jiddisch, romani chib,

samiska, finska och meänkieli. Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Enligt språklagen ska personer som tillhör en nationell minoritet ges möjlighet att lära sig och använda minoritetsspråket.

5 Referenser

Bibliotekslagen (2013:801)

Från erkännande till egenmakt – regeringens strategi för de nationella minoriteterna (prop. 2008/09:158) Regeringsformen, Lag (2010:1 408)

Lunds kommun 2021 Handlingsplan för Barnets bästa i Lunds kommun 2021–2030

Lunds kommun 2020 Lunds kommuns program för social hållbarhet 2020–2030

Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Lunds kommun 2015 Riktlinjer för flaggning på Stortorget i Lund

Nationella minoriteters rättigheter - En handbok för kommuner, landsting och regioner 2013 Länsstyrelsen i Stockholms län. Reviderad år 2019.

Rapport 2012, Nationella minoriteter – Rapport om tillämpning av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk Länsstyrelsen i Stockholms län och Samtinget

Skolförordning (2011:185)

Socialtjänstlagen (2001:453)

Språklagen (2009:600)